

Доля випробовує тих, хто надумав дійти якої великої мети, але сильних духом не злякає ніщо. Вони зі стиснутими вустами уперто, сміливо і гордо йдуть до наміченої мети — крок за кроком все вперед і вперед... І таки досягають мети. І тоді доля нагороджує їх сторицею, і відкриває перед ними всі таємниці дійсно прекрасного, ніким не перевершеного мистецтва.

Катерина Білокур

Катря не надто дослухалася до розмови дідуса з татом. Що ті незрозумілі дорослі балачки, якщо навколо стільки дивовиж? Її заворожували променисті жаринки в печі, що здіймалися вгору пучечками, наче букети зі справжніх зірок або ніколи не бачені золотаві квіти. Якби ж такі намалювати...

Подумала — і сама злякалася цих думок. Бо ж сільській дівчинці не годиться мріяти про таке. Дівчинці багато чого не годиться...

На краю широкого дубового стола лежала книжечка, через яку здійснювся цей галас. Коли декілька тижнів тому Василь, повернувшись увечері з ярмарку в Пирятині, витяг з-за пазухи новенького букваря, Катрусиній радості не було меж. Вона аж підскочила на печі, передчуваючи втіху від подарунка, значення якого ще не розуміла.

Подякувала батькові, почала гортати цупкі сторінки. Буквар починався з літер, далі йшли склади та невеличкі розповіді. Василь разом зі своїм батьком, Катриним дідусем, назвали їй усі літери, показали, як складати їх у слова. Дівчинка спробувала повторити. І в неї вийшло.

Звісно, не з першого разу. Доводилося багато тренуватися. Але навчання так захопило малу, що та не випускала книжечки з рук. Вже за тиждень вона знала ледь

не всі тексти напам'ять. Такою вже вродилася. Якщо чогось забажає, то нізащо не відступить від свого.

Випадково почувши, що донька вже читає, Якилина від здивування сплеснула в долоні:

— Як це тобі так швидко вдалося вивчитися?

— Не знаю, — зніяковіло прошепотіла Катря, відчуваючи, як на її обличчі запалюється рум'янець. — Я просто читала.

Помітивши, як сяють тернові мамині очі, дівчинка розправила плечі, відчуваючи за ними тендітні крильця. Її ще ніколи так ніжно не гладили по голівці та не називали розумничкою.

А згодом, коли Катря досягла шкільного віку, рідні почали сперечатися, чи варто віддавати до школи дівчину, якщо вона сама навчається.

— Розумне дівча, здібне, — нахвалявав Катрю дідусь. — І вперте, як усі Білокури.

— То й власним розумом дійде всього, що має знати, — відказав на те батько. — Нащо їй та наука? Не бути дівці міністром.

— Таки правда, — долинуло стомлене дідусеве. — Хай краще помагає матері по господарству.

Довгою була та розмова. До Катрі, яка, як любила говорити мати, знову «замріялася», долітали лише її уривки.

— Нащо їй рвати свитки та драти дорогою до школи чоботи? — перекрикував усіх батько. — Нехай краще сидить удома та вчиться прясти на веретені й микати коноплі. А для науки ми купимо їй ще одну книжечку.

Останні його слова про нову книжку дуже потішили Катрю. Бо від самої лише згадки про ненависне веретено, до якого її малечку привчала мати, нападав сум. Вона почувалася припнутою до того механізму, спутаною нитками, які мусила сукати. Якби не буквар, що ле-

жав на її колінах, Катря, напевно, давно вже втекла б світ за очі від цієї безпросвітності.

— Ми вирішили, що ти залишишся вдома, доню, — повернувшись до Катрі, лагідно заговорила мати. — Не треба тобі та школа. Дівчина має бути хорошою господинею. Оце твоя наука.

Катруся киває, дивуючись своїй неочікуваній усмішці. А коли дорослі перестають дивитися на неї, вона нахилиється, підбирає з підлоги біля печі та ховає в кишеню кілька вуглинок.

Не страшно, що на вулиці мжичка, яка скрадає яскраві барви природи. Катрі байдуже, що вона, вибігаючи з хати, нічого на себе не накинула. Вуглинка в її долоньці приємно лоскотала шкіру, а серце наповнювалося солідним передчуттям.

Через дві хати від Білокурів — покинута господа. Занеханий садок припорошило бурим листям з велетівгоріхів. Горішки ще на початку місяця обтрусила місцева дітлашня. Серед тих бешкетників був і один із Катриних братів, Григорій.

Тепер дерева стояли голісінькі, а їхнє гілля, сплівшись між собою, в надвечірніх сутінках малювало на землі незбагненні візерунки-тіні. Катря не могла ними намілюватися. Інколи брала камінчик і починала креслити ті узорі на землі, щоб вони залишилися там і вдень, коли сонце порозганяє тіні.

Ще минулого року на цьому квітнику поралася бабця, ретельно вибираючи поміж кущів чорнобривців і троянд бур'яни, розпушуючи сапкою землю та підсипаючи рослини дерев'яною стружкою. А потім вікна тієї господи навіки згасли.

Якось Катря почула від матері, що будинок помирає разом із його господарями. А дівчинці не хотілося, щоб

хатка з невеличкими віконцями й охайно побіленими стінами померла. Тому, коли випадала вільна хвилина, вона прокрадалася на сусідське подвір'я й розмальовувала хатні стіни квітковими візерунками. Поки лише відсадка, де ніхто не міг цього побачити. Катрі не хотілося, щоб її сварили. Батькам не подобалося її «грейзяння».

Але для дому, який втратив свою господиню, цього досить. Він знатиме, що його не забули, і не загине.

Озирнувшись та переконавшись, що поблизу нікого немає, Катря стала біля стіни. Трохи пороздивлялася вуглинки в долоні, обираючи. До низького фундаменту хати тулився кущ розхристаних, побитих дощами хризантем. На їхніх білосніжних пелюстках виблискували краплини.

Дівчинка незмигну дивилася на ці квіти. А потім упевнено торкнулася вуглинкою вільного місця на стіні й почала малювати. Штрих, лінія, що плавно переходить в іншу лінію, утворюючи голівку квітки, яка тягнеться до сонця.

Затишно в полі. Шелестить, перегукуючись між собою, достигле колосся пшениці. Між ним поховалися тендітні квіти. Такі гожі, що одна краща від іншої. Катря сидить, обхопивши рученятами литки, і тужить за чимось незбагненим, що розриває її душу. Дівчинка зосереджено водить паличкою по мокрій землі. Там, де ще декілька хвилин тому був глейкий ґрунт, розквітає ружа.

Катря обережно торкається пальчиком квітки, і ніби чує стишений шурхіт її пелюсток. Ну як тут не всміхатися, якщо ружа так схожа на справжню? Вона відчуває, що може намалювати ще багато таких квітів.

Але... вже не сьогодні. Вдома повно роботи. І батьки знов обзиватимуть за те, що вона, поринувши у фанта-

зії, вкотре не виконає загаданого. Та хіба Катря винна, що така? Вона ж не зумисне. Просто воно сильніше...

Катря знехотя підводиться. Востаннє дивиться на ружу. І завертає на тоненьку стежку, що губиться в колосі.

Дівчинці вже восьмий рік. Григорій пішов до школи. У будні, коли він на уроках, Катря мусить виконувати його частину хатньої роботи. А молодшенький, Павлусь, плується в неї під ногами. Дівчина вигадує йому роботу: насипати зерна курям чи нарвати трави для кози. А той повертається до неї з квітами. Яскраві маки й волошки кладуть похилені голівки в його долоньки.

Павлусь із надією дивиться на Катрю, чекаючи, що вона буде його хвалити. А їй на очі навертаються сльози: не може бачити зів'ялі квіти. Не хоче їх малювати. Вони ж неживі.

Повернувшись додому, Катря не застала в хаті батьків. Підмела двір, зазирнула в хлів до худоби. А далі, прихопивши відерця, пішла до криниці.

Коли дівчина зайшла з відрами в кімнату, Григорій, який сидів за столом, навіть не обернувся. А вона, помітивши у братовій руці олівець, несміливо зазирнула через його плече.

— Що ти робиш?

— Нам учитель загадав намалювати коника, — неохоче відказав той і затулив долонькою свій малюнок.

Катря пішла на город, а з її голови ніяк не йшло братове завдання. Щасливий! Він має зошити, у яких можна досхочу малювати. А їй теж дуже хочеться спробувати. Чи вийде в неї коник?

Коли Григорій вийшов на подвір'я, Катря, зливши з глечика води на руки, швиденько пішла в кімнату. Не-

сміливо взяла олівчика. Перегорнула аркуш із негарним кривобоким коником. І почала малювати в зошиті. Давно споночіло. Та хіба дівчинка звертала на це увагу? На білих аркушах оживали красиві тварини. Її коники щипали траву, їхали у бричках, бігли галопом по воді, а їхні густі гриви велично розліталися.

Катря не могла намилуватися тими своїми малюнками. У захваті вона сміялася й тулила їх до грудей. А потім дівчинка повіривала розмальовані аркуші та пережованим хлібом наліпила їх на піч.

Катря тішилася своєю маленькою виставкою. Які гарні в неї вийшли малюнки! Хай би їх побачили й інші.

Коли ж до хати забіг Григорій, а за ним зайшли батьки, зчинився галас.

— Тату, Катря порвала мої зошити! — махаючи рукою в бік сестри, плакав хлопчик.

Батько, насупивши брови, глянув на малюнки й аж затрясся.

— Що це ти робиш, скаженюко? — кричав він.

За мить у перелякану Катрю полетів його важкий чобіт.

Дівчинка, тулячись до стіни, витирала заплакані очі. Сльози болю та образи обпікали їй щоки. А мати злісно сичала в обличчя:

— Ну що ти, скажена, робиш? Та, не дай бог, чужі люди тебе побачать на такому вчинку. Тоді ж тебе ніякий біс і сватати не буде!

Тим часом батько зривав з печі та шматував Катриних коників. А за мить все спопеліло у вогні.

Дівчинка не боронила. Вона наче приросла ногами до долівки та безпомічно спостерігала, як скручується й чорніє папір. Так само чорніло її серце.

Батько заборонив Катрі торкатися братових зошитів. Заборонив малювати. Вона дивилася собі під ноги та мовчала. Бо так і не змогла вимовити «добре». Не малювати — означало не дихати...